

SOSYOLOJİ YAZININDA İLETİŞİM SOSYOLOJİSİ: TÜRKİYE'DE YAZILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İÇERİK ANALİZİ (2012-2022)

SOCIOLOGY OF COMMUNICATION IN SOCIOLOGY LITERATURE: CONTENT
ANALYSIS OF POSTGRADUATE THESES IN TÜRKİYE (2012-2022)

Zeynep ŞENTÜRK DIZMAN¹

Öz

Bu araştırmanın amacı, sosyoloji yazınında iletişim sosyolojisi alanında yapılan lisansüstü tezleri çeşitli açılarından incelemektir. Araştırma, sosyoloji yazınında iletişim sosyolojisi üzerine yapılan ilk içerik analiz olma özelliğini taşımaktadır. Dolayısıyla çalışmanın bu alanda yapılacak yeni lisansüstü tezler için bir yol haritası olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada doküman incelemesi yoluyla toplam 81 lisansüstü tez yılı, yayın dili, üniversitesi, konu alanı, yöntemi, veri toplama araçları, veri analizi teknikleri vb. değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın verilerinin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, 2012-2022 yılları arasında sosyoloji yazınında iletişim sosyolojisi alanında yapılan lisansüstü tezlerde en çok; kitle iletişim araçlarının birey ve toplum üzerindeki etkileri, kitle iletişim araçları ve tarihsel süreç etkileşimi, ideoloji ve iletişim konularının çalışıldığı tespit edilmiştir. İncelenen lisansüstü tezlerin çoğunda nitel yöntemin tercih edildiği, veri toplama araçları olarak görüşme formlarının sıklıkla kullanıldığı, veri analizlerinde ise en fazla nitel veri analizi tekniklerinden yararlanıldığı belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda, elde edilen bulgular ışığında ileride yapılması muhtemel çalışmalar için birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji Yazını, İletişim Sosyolojisi, Lisansüstü, Tez, İçerik Analizi

Abstract

This study aims to analyze postgraduate theses in the field of communication sociology from various perspectives, which makes it the first content analysis of its kind in sociology literature. Accordingly, this study is anticipated to become a seminal work for new postgraduate dissertation in this framework. The study examined 81 postgraduate theses, considering variables such as publication language, university, subject field, method, data collection tools, and data analysis techniques. Content analysis was used to analyze the data, revealing that the most studied subjects of postgraduate theses in communication sociology were the effects of mass media on individuals and society, mass media and historical process interaction, ideology, and communication between 2012-2022. The study found that the qualitative method was preferred in most of the postgraduate theses examined, interview forms were frequently used as data collection tools, and qualitative data analysis techniques were commonly used. Based on the results of the study, several suggestions for potential future research were made.

Keywords: Sociology Literature, Communication Sociology, Postgraduate, Thesis, Content Analysis

¹ Dr., Serbest Araştırmacı, drzeynepseurk@gmail.com, Orcid: 0000-0001-8558-3169

Makale Türü: Araştırma Makalesi – Geliş Tarihi:25.05.2023 – Kabul Tarihi: 24.11.2023

DOI:10.17755/esosder.1302128

Atf için: *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2024;23(89):115-130

Bu çalışma Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 (CC BY-NC 4.0) kapsamında açık erişimli bir makaledir.

This work is an open access article under [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0).

GİRİŞ

Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Sözlük'te “duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon” şeklinde belirtilen iletişimin terim anlamı ise aynı sözlükte “telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme, muhabere, komünikasyon” olarak aktarılmaktadır (TDK-Sözlükler, 2023). Diğer bir tanıma göre iletişim, bir kişiden bir başkasına, sözlü veya başka bir araç yoluyla bilgi aktarma sürecidir (Giddens, 2000, s. 401). Başka bir tanıma göre iletişim, duygu, düşünce, davranış ve bilgilerin, gruplar veya bireyler arasında söz, yazı vb. aracılığıyla değiş-tokuş edilmesi (Yüksel, 2007, s. 7) olarak ifade edilmiştir.

Bireylerin ve grupların fikir, tutum ve inançlarıyla paylaştığı toplumsal bir süreç olarak iletişim (Kara ve Yanık, 2016, s. 150), sosyolojiyle oldukça yakın bir ilişkiye sahiptir. İletişim sözcüğünün Batı dillerindeki kökeninde yer alan paylaşmak, toplum, ortaklık ve bir arada yaşama vurgusu da bunun en önemli göstergelerinden biridir (Adıgüzel, vd., 2022, s. 3). Bireyi iletişim kurmaya yönelten en önemli aşama bireysellikten çıkıp, toplumsal hayata geçişi ile başlar. Toplumdaki beraberlik iş bölümünü zorunlu hale getirir ve iş bölümündeki düzen iletişim aracılığıyla sağlanır (Cangöz, 2018, s. 25). Bu yönüyle iletişim, sosyolojiye en yakın disiplin olarak kabul edilmektedir.

İletişim alanındaki çoğu yaklaşım, iletişimin toplumsal boyutunu göz ardı etmiştir. Ancak bu durum ilerleyen yıllarda fark edilmeye başlamıştır. 1950'li yılların sonunda Riley ve Riley Modeli ile iletişim ve toplum ilişkisinin anlaşılabilmesi için toplumsal gruplardan birincil ve ikincil grupların önemine dikkat çekilmiştir. Bu yaklaşıma göre, toplumsal gruplar alıcının iletileri almasını, anlamasını ve anlamlandırmasını ve bu süreç sonunda bu iletiye karşı nasıl bir reaksiyonda bulunacağını biçimlendirir. Ancak toplumsal yapı sadece alıcı konumunda olanları etkilemez, hem iletişimde bulunan gönderici ve alıcıyı hem de onların içinde yer aldıkları birincil ve ikincil grupları kapsar. Kitle iletişim süreci ile toplumsal yapı karşılıklı etkileşim içerisindedir (Yaylagül, 2006, ss. 55-60).

İletişim sosyolojisi kapsamında değerlendirilebilecek diğer bir kuram Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı'dır. Bu yaklaşıma göre, bireyler kişisel istek ve ihtiyaçlarını gidermek amacıyla iletişim araçlarını kullanırlar. Bu kullanım sonucunda bireyin ihtiyacı doyurulmuş olur. Bu yaklaşımda, kitle iletişim araçları ile birey arasında işlevsel bir ilişki olduğu iddia edilir. Örneğin, bir televizyon programını izlemek bireyin eğlence ihtiyacını karşılarken bilgiye ihtiyaç duyan birey ise kitap ya da dergi okuyarak bilgi ihtiyacını doyuma ulaştırabilir (Yaylagül, 2006, ss. 62-63).

Bir diğer iletişim sosyolojisi kapsamında öne çıkan yaklaşım ise Gündem Belirleme'dir. Bu kurama göre, kitle iletişim araçları sunuş yoluyla kamuoyunun gündemini belirler. Bireyler, kitle iletişim araçlarının belirlemiş olduğu gündem sayesinde olayların önem derecelerini öğrenirler. Kısacası, kitle iletişim araçları bir olaya daha fazla önem vererek toplumun gündemini belirler. Böylece medyanın önem verdiği olay ve konular bireylerin de önceliği haline gelir. Bu yaklaşımın temeli, medyanın haberleri sunuş şekliyle bireyin üzerinde durduğu konuları belirlediği düşüncesine dayanır (Yaylagül, 2006, s. 68).

İletişim sosyolojisine dair ele alınması gereken diğer bir yaklaşım da Suskunluk Sarmalı Kuramı'dır. Bu kurama göre, medyanın öncelik verdiği konular toplumun egemen görüşünü yansıtır. Bu görüşlere katılmayan birçok birey, dışlanma korkusuyla kendi görüşlerini ifade etmekten kaçınmak zorundadır. Bunu açık olarak dile getirmekten korkmayanlar ise toplum tarafından dışlanmakta ve toplumsal yaptırımlara maruz kalmaktadır. Kısacası, bireyler bu dışlanmaya maruz kalmamak için sessiz kalmaya devam etmektedir (Yaylagül, 2006, s. 71).

Buraya kadar vulgarize edilmeye çalışılan kuramsal birikime göre sosyoloji ve iletişim bilimlerinin kesişim noktası olan iletişim sosyolojisi, her iki disiplini içeren bilimsel konuları birleştirici bir özellik gösterir. Geçmişten günümüze iletişim bilimi olmadan yapılamayacak olan tüm toplumsal çalışmalar, iletişim ve sosyoloji biliminin birbirinden ayrılmasının mümkün olmadığını ortaya koyar. Böylece iletişim sosyolojisi, bireyleri ve toplumu analiz edebilmek için üzerinde çalışılması gereken önemli bir alandır. Buradan hareketle, sosyoloji lisansüstü yazınında iletişim sosyolojisi alanında yapılmış olan tezleri incelemeyi amaçlayan bu çalışma, daha önce ele alınmamış bir konu olması bakımından alanyazındaki ilk çalışmadır ve akademik yazına özgün bir katkı sağladığı için önemli görülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın, araştırmacıların sosyoloji yazınında iletişim sosyolojisi alanında en çok tercih edilen araştırma konuları, yöntem, veri toplama araçları, veri analiz teknikleri vb. değişkenler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayacağı ve kendi çalışmalarının yöntem ve kapsamını belirlemelerinde faydalı olacağı düşünülmektedir. Lin ve diğerleri (2018, s. 2) araştırmacılar için, alanlarındaki mevcut durum ve araştırma eğilimlerine ilişkin bilgilerin kariyerlerinde ve akademik çalışmalarında yardımcı olacağını ifade etmişlerdir. Yine Keselman ve diğerleri (1998, s. 351) araştırma eğilimlerini tespit etmek için yapılan çalışmaların alandaki gelecek çalışmaların bir rehberi niteliğinde olabileceğini belirtmişlerdir. Falkingham ve Reeves (1998, s. 118) da belirli bir alandaki çalışmanın doğasına yönelik bilgi sağlayabilmek için içerik analizinin önemini vurgulamışlardır. Bu araştırmanın amacı, sosyoloji yazınında iletişim sosyolojisi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerinin belirlenmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda tezler; yılı, eğitim düzeyi, yayın dili, üniversite ve üniversite türü, konu alanı, yazarların cinsiyeti, danışman unvanı, yöntemi, yöntem bölümünün ele alınış biçimi, veri toplama araçları, veri analizi teknikleri, araştırma sorusu ve hipotez sayıları, sayfa sayıları, kaynak sayıları ve yürütüldüğü iller açısından incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın kapsamını oluşturan tezlerin belirli konulara göre kategorize edilmesi, kodlama sürecinden geçirilmesi, verilerin sayısallaştırılması, analizi ve raporlaştırılması sürecinde izlenen aşamalardan dolayı bu çalışmada betimsel bir yaklaşım kullanılmıştır. “Betimsel araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar” (Büyüköztürk vd., 2017, s. 24). Bu çalışma, incelenen yayınların eğilimleriyle ilgili genel bir değerlendirme ve yorum sunduğu için nitel araştırma yöntemine uygundur. Araştırmada, Türkiye’de sosyoloji lisansüstü yazınında iletişim sosyolojisi alanında yapılan ve 2012-2022 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanında erişim izni olan lisansüstü tezlerdeki eğilimleri belirleyebilmek amacıyla doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. İncelenen tezler içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. İçerik analizinden elde edilen veriler birbirleriyle belirli bir kategori altında sınıflandırılmıştır.

Araştırmanın Kapsamı

Bu çalışmanın kapsamı, 2012-2022 yılları arasında Türkiye’de sosyoloji yazınında iletişim sosyolojisi alanında yapılan ve YÖKTEZ veri tabanında erişim izni verilerek dizinlenen tezlerden oluşmaktadır. Erişim izni olmayan lisansüstü tezlerin özet bölümlerine ulaşılabilmektedir; ancak söz konusu tezlerin çoğunluğunda araştırmacıların özet bölümünde gerekli bilgilere yer vermedikleri tespit edilmiştir. Bu nedenle sadece özeti verilen tezler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. 2012-2022 yılları arasında Türkiye’de sosyoloji lisansüstü yazınında iletişim sosyolojisi alanında yapılan ve YÖKTEZ veri tabanında erişim izni olan toplam 81 tez, amaçlı örnekleme tekniğiyle seçilmiş ve üzerinde inceleme yapılmıştır. Amaçlı örnekleme; “belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istendiğinde tercih edilir” (Büyüköztürk vd., 2017, s. 93). Bu çalışma kapsamında da sadece

sosyoloji lisansüstü yazınında iletişim sosyolojisi alanında yapılan tezler incelendiğinden amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada YÖKTEZ’de kayıtlı, anabilim dalı sosyoloji olarak kaydedilmiş ve son 10 yılda yazılmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri indirilmiştir. 2023 yılı henüz tamamlanmadığı için sayısal verilerin analizinde dengesizlik oluşmaması adına bu yıl çalışma kapsamına alınmamıştır. Veri tabanının sunduğu tezler tam metin olarak incelenmiştir. Böylelikle iletişim sosyolojisi alanı ile ilgili olmayan tezler inceleme kapsamından çıkarılmıştır. Bu araştırmaya dahil edilen tezleri incelemek için araştırmacı tarafından içerik analizi formu hazırlanmıştır. Formun geçerliliği için sosyoloji bölümünde çalışan iki öğretim üyesinin uzman görüşlerine başvurulmuştur. Alınan görüşler doğrultusunda taslak bir form oluşturulmuştur. Taslak form rastgele seçilen 10 tez üzerinde pilot olarak uygulanmıştır. Pilot uygulama sonrası formun güvenilirliğini test etmek amacıyla uzmanlar arasındaki tutarlılığa bakılmıştır. Uzmanların ortak görüşleri değerlendirilerek forma son biçimi verilmiştir. Form; tezin künyesi (tezin adı, yazar adı, yazarın cinsiyeti, tezin yılı, tezin dili, eğitim düzeyi, tezin yapıldığı üniversitenin adı, üniversitenin türü, üniversitenin bulunduğu il, tez danışman unvanı), tezin konusu, tezin yöntemi, tezin yöntem bölümünün ele alınmış biçimi, tezin veri toplama araçları, tezin veri analizi teknikleri, tezin araştırma sorusu/hipotez sayısı, tezin sayfa sayısı ve kaynak sayısı olmak üzere dokuz temadan oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Çalışmada nitel veri analizi tekniklerinden biri olan içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, araştırmacıların kitaplar, makaleler, denemeler, gazeteler, reklamlar, şarkılar, resimler, romanlar gibi her tür yazılı içeriği analiz ederek insan davranışlarını dolaylı bir şekilde incelemelerini sağlayan bir tekniktir (Fraenkel vd., 2012, s. 478). Sosyal bilimlerde sıkça kullanılan içerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin kategorize edilerek özetlendiği sistematik bir teknik olarak da tanımlanmaktadır (Erdoğan, 2020, s. 924). İçerik analizi genellikle yazılı ve görsel materyalleri analiz etmeyi amaçladığı için (Patton, 2002, s. 453) bu çalışmanın amacına uygun olarak görülmüştür. Araştırmaya dahil edilen tezler araştırmacı tarafından hazırlanan içerik analizi formunda yer alan temalar altında kodlanmış ve bulgular ona göre sıralanmıştır. Veri analizinin daha iyi anlaşılması için örnek tema ve kodlama Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.Örnek Tema ve Kodlama

Tema	Kodlama
Araştırma Yöntemi	Nicel-Nitel-Karma
Yöntem Bölümlerinin Ele Alınış Biçimi	Ayrı bölüm-Girişte-Yöntem başlığı altında

BULGULAR

Bu bölümde analizlere ilişkin elde edilen bulgular açıklamalarıyla birlikte sunulmuştur.

Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Tezlerin yazıldıkları yıla göre dağılımı Tablo 2'de² sunulmuştur.

Tablo 2. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Tez Sayısı	Yüzdelik (%)
2022	20	24,7
2021	12	14,8
2020	8	9,8
2019	20	24,7
2018	8	9,8
2017	3	3,7
2016	1	1,3
2015	2	2,5
2014	1	1,3
2013	3	3,7
2012	3	3,7
Toplam	81	100

Tablo 2 incelendiğinde, ulaşılan 81 lisansüstü tezin; 3'ünün (%3,7) 2012'de, 3'ünün (%3,7) 2013'de, 1'inin (%1,3) 2014'de, 2'sinin (%2,5) 2015'de, 1'inin (%1,3) 2016'da, 3'ünün (%3,7) 2017'de, 8'inin (%9,8) 2018'de, 20'sinin (%24,7) 2019'da, 8'inin (%9,8) 2020'de, 12'sinin (%14,8) 2021'de ve 20'sinin (%24,7) 2022 yılında yayınlanmış olduğu görülmektedir. Tezlerin en çok 2019 ve 2022 yıllarında yayınlanmış olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, en az tezin 2014 ve 2016 yıllarına ait olduğu belirlenmiştir.

Tezlerin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Tezlerin eğitim düzeylerine göre dağılımı Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Tezlerin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi	Tez Sayısı	Yüzdelik (%)
Doktora	15	18,5
Yüksek Lisans	66	81,5
Toplam	81	100

Tablo 3 incelendiğinde, yapılan çalışmaların 66'sının (%81,5) yüksek lisans, 15'inin (%18,5) ise doktora düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tezlerin Yayın Dillerine Göre Dağılımı

Tez çalışmalarının yayın dillerine göre dağılımı Tablo 4'de gösterilmiştir.

² Makale boyunca kullanılan tüm şekil ve tablolar, Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezi verilerinden faydalanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4. Tezlerin Yayın Dillerine Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi	İngilizce	Türkçe	Tez Sayısı
Doktora	3	63	66
Yüksek Lisans	1	14	15
Toplam	4 (%4,9)	77 (%95,1)	81

Tablo 4 incelendiğinde, yüksek lisans düzeyinde yapılan tezlerin 3'ünün İngilizce, 63'ünün ise Türkçe dilinde yazıldığı görülmektedir. Doktora düzeyinde yapılan tezlerin ise 1'i İngilizce, 14'ü Türkçe dilinde yazılmıştır. Lisansüstü tezlerin %95,1'inin Türkçe, %4,9'unun İngilizce olarak yazıldığı tespit edilmiştir.

Tezlerin Üniversite ve Üniversite Türlerine Göre Dağılımları

Tezlerin üniversite ve üniversite türlerine göre dağılımı Tablo 5 ve Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 5. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversiteler	Yüksek Lisans	Doktora	Tez Sayısı	Yüzdelerik (%)
Selçuk Üni.	6	-	6	7,3
Kütahya Dumlupınar Üni.	5	-	5	6,1
Ankara Hacı Bayram Veli Üni.	3	2	5	6,1
Ankara Üni.	1	3	4	4,9
Hacettepe Üni.	2	2	4	4,9
Sakarya Üni.	-	3	3	3,8
İstanbul Üni.	3	-	3	3,8
Afyon Kocatepe Üni.	2	1	3	3,8
İstanbul Gelişim Üni.	3	-	3	3,8
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üni.	1	2	3	3,8
Kırıkkale Üni.	2	-	2	2,5
Ankara Yıldırım Beyazıt Üni.	1	1	2	2,5
Süleyman Demirel Üni.	2	-	2	2,5
İstanbul Şehir Üni.	2	-	2	2,5
Adnan Menderes Üni.	2	-	2	2,5
Mardin Artuklu Üni.	2	-	2	2,5
İzmir Katip Çelebi Üni.	2	-	2	2,5
Marmara Üni.	2	-	2	2,5
İnönü Üni.	2	-	2	2,5
Muğla Sıtkı Kocaman Üni.	2	-	2	2,5
Pamukkale Üni.	2	-	2	2,5
Ortadoğu Teknik Üni.	1	1	2	2,5

Anadolu Üni.	2	-	2	2,5
Sivas Cumhuriyet Üni.	1	-	1	1,2
Bolu Abant İzzet Baysal Üni.	1	-	1	1,2
Beykent Üni.	1	-	1	1,2
Üsküdar Üni.	1	-	1	1,2
Mersin Üni.	1	-	1	1,2
Karabük Üni.	1	-	1	1,2
Balıkesir Üni.	1	-	1	1,2
Bingöl Üni.	1	-	1	1,2
Ondokuz Mayıs Üni.	1	-	1	1,2
Adıyaman Üni.	1	-	1	1,2
KTO Karatay Üni.	1	-	1	1,2
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üni.	1	-	1	1,2
Başkent Üni.	1	-	1	1,2
İstanbul Arel Üni.	1	-	1	1,2
Gazi Üni.	1	-	1	1,2
İzmir Bakırçay Üni.	1	-	1	1,2
Toplam	66	15	81	100

Tablo 5 incelendiğinde, çalışmaların en çok sırasıyla Selçuk (n=6), Kütahya Dumlupınar (n=5), Ankara Hacı Bayram Veli (n=5), Ankara (n=4), Hacettepe (n=4), Sakarya (n=3), İstanbul (n=3), Afyon Kocatepe (n=3), İstanbul Gelişim (n=3), Mimar Sinan Güzel Sanatlar (n=3) üniversitelerinde yapıldığı görülmektedir. 2'şer tez ile alfabetik sıraya göre Adnan Menderes, Anadolu, Ankara Yıldırım Beyazıt, İnönü, İstanbul Şehir, İzmir Katip Çelebi, Kırıkkale, Mardin Artuklu, Marmara, Muğla Sıtkı Kocaman, Ortadoğu Teknik, Pamukkale, Süleyman Demirel üniversitelerinin yer aldığı belirlenmiştir. Sivas Cumhuriyet, Bolu Abant İzzet Baysal, Beykent, Üsküdar, Mersin, Karabük, Balıkesir, Bingöl, Ondokuz Mayıs, Adıyaman, KTO Karatay, Nevşehir Hacı Bektaş Veli, Başkent, İstanbul Arel, Gazi, İzmir Bakırçay üniversitelerinde ise 1'er tez çalışması yapılmıştır. Tablo 6 incelendiğinde, tezlerin 74'ünün (%91,3) devlet üniversitelerinde, 7'sinin (%8,7) ise vakıf üniversitelerinde yazıldığı görülmektedir.

Tablo 6. Tezlerin Üniversite Türlerine Göre Dağılımı

Üniversite Türü	Yüksek Lisans	Doktora	Tez Sayısı	Yüzdellik (%)
Vakıf Üni.	7	-	7	8,7
Devlet Üni.	59	15	74	91,3
Toplam	66	15	81	100

Tezlerin Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Tezlerin konu alanlarına göre dağılımı Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Tezlerin Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Konu Alanları	Yüksek Lisans	Doktora	Tez Sayısı	Yüzdelik (%)
İletişim ve Toplumsal Hareketler	2	1	3	3,8
Küreselleşme	1	-	1	1,2
İletişim ve Toplumsal Değişim	2	-	2	2,4
Kent ve İletişim	2	1	3	3,8
Kitle İletişim Araçları ve Tarihsel Süreç Etkileşimi	18	2	20	24,7
Kitle İletişim Araçlarının Kurumlarla Etkileşimi	1	1	2	2,4
İdeoloji ve İletişim	8	3	11	13,5
Kitle İletişim Araçlarının Birey ve Toplumsal Yapıya Etkileri	29	7	36	44,4
Kitle İletişim Araçları ve Kültür İlişkisi	3	-	3	3,8
Toplam	66	15	81	100

Tablo 7 incelendiğinde, tezlerde en çok sırasıyla kitle iletişim araçlarının birey ve toplumsal yapıya etkileri (n=36), kitle iletişim araçları ve tarihsel süreç etkileşimi (n=20), ideoloji ve iletişim (n=11) konularının ele alındığı tespit edilmiştir. 3'er tez ile kitle iletişim araçları ve kültür ilişkisi, iletişim ve toplumsal hareketler, kent ve iletişim konularının çalışıldığı görülmektedir. Kitle iletişim araçlarının kurumlarla etkileşimi, iletişim ve toplumsal değişim konularına ilişkin 2'şer tez çalışması yapılmıştır. En az çalışmanın ise küreselleşme (n=1) konusunda yapıldığı belirlenmiştir.

Araştırmacıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Tezleri hazırlayan araştırmacıların cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Araştırmacıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Araştırmacının Cinsiyeti	Yüksek Lisans	Doktora	Tez Sayısı	Yüzdelik (%)
Kadın	29	4	33	40,8
Erkek	37	11	48	59,2
Toplam	66	15	81	100

Tablo 8 incelendiğinde, doktora düzeyinde yapılan lisansüstü tezlerin 4'ünün kadın araştırmacılar, 11'inin erkek araştırmacılar tarafından yapıldığı tespit edilmiştir. Yüksek lisans düzeyinde ise, tezlerin 37'sinin erkek araştırmacılar, 29'unun ise kadın araştırmacılar tarafından hazırlandığı görülmektedir. Lisansüstü tezlerin %40,8'i kadın araştırmacılar tarafından yazılmıştır. Erkek araştırmacılar tarafından hazırlanan tezlerin oranı ise %59,2'dir.

Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Danışman Unvanı	Tez Sayısı	Yüzdelik (%)
Prof. Dr.	29	35,8
Doç. Dr.	20	24,7
Dr. Öğr. Üyesi	32	39,5
Toplam	81	100

Tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımları incelendiğinde, tez danışmanlarının sırasıyla Dr. Öğr. Üyesi (n=32), Prof. Dr. (n=29) ve Doçent Dr. (n=20) unvanını taşıdığı görülmektedir.

Tezlerin Yöntemlerine Göre Dağılımı

Tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımı Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Tezlerin Yöntemlerine Göre Dağılımı

Araştırma Yöntemi	Tez Sayısı	Yüzdelik (%)
Nicel	9	11,1
Nitel	69	85,2
Karma	3	3,7
Toplam	81	100

Tablo 10 incelendiğinde, yapılan çalışmaların 69'unda (%85,2) nitel, 9'unda (%11,1) nicel, 3'ünde (%3,7) ise karma yöntemin kullanıldığı tespit edilmiştir. Tezlerin 1'inde doküman analizi yönteminin kullanılmasına rağmen yöntem hiç belirtilmemiştir. Bu çalışmada tezlerde belirtilen literatür taraması, doküman analizi gibi nitel araştırma kapsamında sayılmıştır.

Tezlerin Yöntem Bölümlerinin Ele Alınış Biçimine Göre Dağılımı

Tezlerin yöntem bölümlerinin ele alınış biçimine göre dağılımı Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Tezlerin Yöntem Bölümlerinin Ele Alınış Biçimine Göre Dağılımı

Yöntem Bölümünün Ele Alınış Biçimi	Tez Sayısı	Yüzdelik (%)
Ayrı bölüm	45	55,5
Girişte	23	28,3
Yöntem başlığı altında	13	16,2
Toplam	81	100

Tezlerin yöntem bölümlerine ilişkin bilgiler incelendiğinde, çalışmaların 45'inde (%55,5) yönteme ilişkin bilgilere ayrı bir bölümde yer verildiği görülmektedir. Tezlerin 13'ünde (%16,2) yöntem bilgileri yöntem başlığı altında sunulmuştur. Tezlerin 23'ünde (%28,3) ise ne yöntem başlığı altında ne de ayrı bir bölümde yöntem kısmı ele alınmıştır. Bunun yerine giriş bölümünün son paragraflarında kısaca yöntemden bahsedilmiştir.

Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri Toplama Aracı	Tez Sayısı	Yüzdelik (%)
Görüşme	18	22,3
Doküman analizi	13	16
Anket	8	9,9
Ölçek	1	1,2
Gözlem	1	1,2
Odak Grup	1	1,2
Veri Aracı Yok	39	48,2
Toplam	81	100

Tablo 12 incelendiğinde, tezlerde 6 farklı veri toplama aracı kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanında bazı tezlerde birden çok veri toplama aracının kullanıldığı tespit edilmiştir. İncelenen tezlerde en çok sırasıyla görüşme (n=18), doküman (n=13) ve anket (n=8) tekniğinin kullanıldığı belirlenmiştir. En az kullanılan veri toplama araçları ise ölçek (n=1), gözlem (n=1) ve odak grup (n=1)’dur. Ayrıca, tezlerin 39’unda (%48,2) hiçbir veri aracının kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tezlerin Veri Analizi Tekniklerine Göre Dağılımı

Tezlerin veri analizi tekniklerine göre dağılımı Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Tezlerin Veri Analizi Tekniklerine Göre Dağılımı

Veri Analiz Yöntemi	Tez Sayısı	Yüzdelik (%)
Betimsel analiz	13	16,1
İçerik analizi	32	39,6
Regresyon	1	1,2
Faktör analizi	2	2,4
Korelasyon	1	1,2
T testi	1	1,2
ANOVA	1	1,2
Ki-kare	2	2,4
Frekans	3	3,8
Veri analizi belirtilmemiş	25	30,9
Toplam	81	100

Tablo 13 incelendiğinde, tezlerde çoğunlukla nitel veri analizi tekniklerinin kullanıldığı; bunlardan da en çok içerik analizinin (n=32) tercih edildiği belirlenmiştir. Nicel veri analizi tekniklerinden ise frekansın (n=3) ön plana çıktığı görülmektedir. Ayrıca, tezlerin 25’inde (%30,9) kullanılan veri analizinin belirtilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tezlerin Araştırma Sorusu/Hipotez Sayılarına Göre Dağılımı

Tezlerin araştırma sorusu/hipotez sayılarına göre dağılımı Tablo 14'de gösterilmiştir.

Tablo 14. Tezlerin Araştırma Sorusu/Hipotez Sayılarına Göre Dağılımı

Araştırma Sorusu/Hipotez Sayıları	Yok	1-3	4-7	8-11	12 +	Tez Sayısı
Yüksek Lisans	26	12	14	11	3	66
Doktora	2	3	2	6	2	15
Toplam	28	15	16	17	5	81
	(%34,5)	(%18,6)	(%19,8)	(%21)	(%6,1)	

Tablo 14'de yüksek lisans tezlerinin çoğunlukla 4-7 arasında araştırma sorusu/hipotez içerdiği görülmektedir. Doktora tezlerinde ise en çok 8-11 arasında araştırma sorusu/hipotez kullanıldığı belirlenmiştir. Araştırma sorusu veya hipotez kullanmadan konuyu ele alan yüksek lisans (n=26) ve doktora tezleri (n=2) olması dikkat çekicidir.

Tezlerin Sayfa Sayısına Göre Dağılımı

Tezlerin sayfa sayılarına göre dağılımı Tablo 15'de verilmiştir.

Tablo 15. Tezlerin Sayfa Sayısına Göre Dağılımı

Sayfa Sayısı	Tez Sayısı	Yüzdellik (%)
1-90	17	21
91- 200	58	71,6
201-300	3	3,8
301-400	2	2,4
401-500	1	1,2
Toplam	81	100

Tablo 15 incelendiğinde, sayfa sayısı 200'ün altında olan tez sayısının 75 (%92,6) olduğu görülmektedir. Diğer taraftan sayfa sayısı 200'den fazla olan tez sayısı ise 6'dır (%7,4).

Tezlerin Kaynak Sayısına Göre Dağılımı

Tezlerin kaynak sayılarına göre dağılımı Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16. Tezlerin Kaynak Sayısına Göre Dağılımı

Kaynak Sayısı	Tez Sayısı	Yüzdellik (%)
1-40	4	5
41-80	28	34,5
81-120	22	27,1
121-160	15	18,5
160'dan fazla	12	14,9
Toplam	81	100

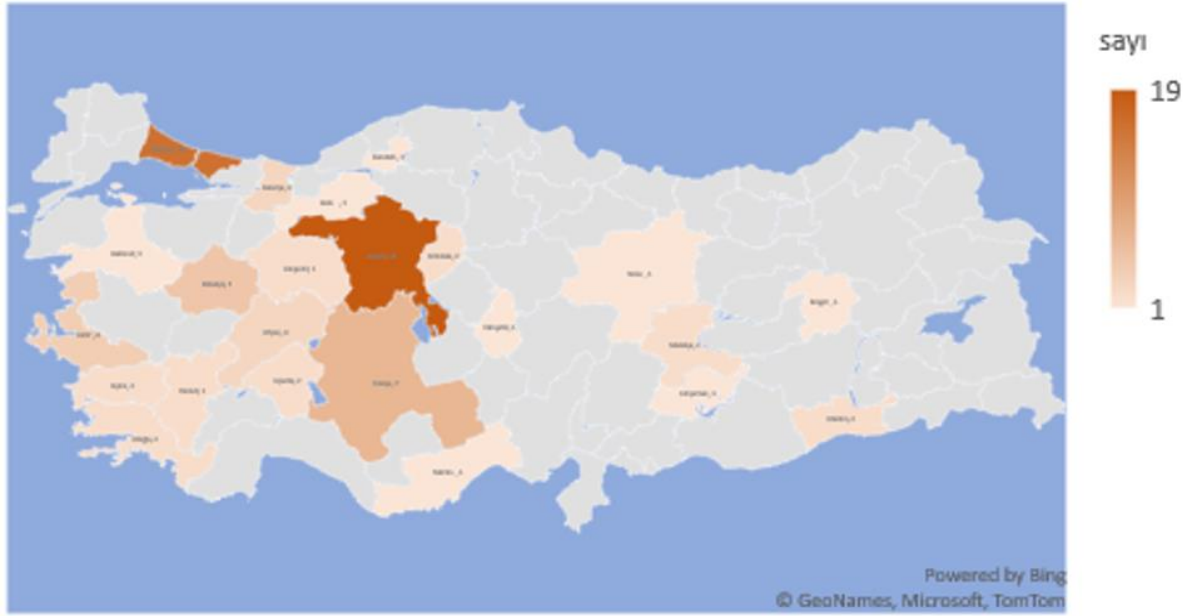
Tablo 16 incelendiğinde, tezlerin 54'ünün (%66,6) 120'den az kaynak içerdiği görülmektedir. Diğer taraftan tezlerin 27'sinde (%33,4) ise 120'den fazla kaynak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tezlerin Yürütüldüğü İllere Göre Dağılımı

Tezlerin yürütüldüğü illere göre dağılımı Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. Tezlerin Yürütüldüğü İllere Göre Dağılımı

Tezlerin Yürütüldüğü İller	Yüksek Lisans	Doktora	Tez Sayısı	Yüzdelik (%)
Afyon	2	1	3	3,7
Isparta	2	-	2	2,5
Eskişehir	2	-	2	2,5
Aydın	2	-	2	2,5
Sakarya	-	3	3	3,7
Denizli	2	-	2	2,5
Malatya	2	-	2	2,5
Muğla	2	-	2	2,5
Kütahya	5	-	5	6,1
Mardin	2	-	2	2,5
Kırıkkale	2	-	2	2,5
Ankara	10	9	19	23,5
Nevşehir	1	-	1	1,2
Konya	7	-	7	8,6
Adıyaman	1	-	1	1,2
İzmir	4	-	4	5
Bingöl	1	-	1	1,2
Balıkesir	1	-	1	1,2
Karabük	1	-	1	1,2
Mersin	1	-	1	1,2
İstanbul	14	2	16	19,8
Bolu	1	-	1	1,2
Sivas	1	-	1	1,2
Toplam	66	15	81	100

Şekil 1. Tezlerin Yürütüldüğü İllere Göre Türkiye Haritasındaki Dağılımı

Tablo 17 ve Şekil 1 incelendiğinde, tezlerin sırasıyla Ankara (n=19), İstanbul (n=16), Konya (n=7), Kütahya (n=5), İzmir (n=4), Afyon (n=3), Sakarya (n=3), Isparta (n=2), Eskişehir (n=2), Aydın (n=2), Denizli (n=2), Malatya (n=2), Muğla (n=2), Mardin (n=2), Kırıkkale (n=2), Nevşehir (n=1), Adıyaman (n=1), Bingöl (n=1), Balıkesir (n=1), Karabük (n=1), Mersin (n=1), Bolu (n=1) ve Sivas (n=1) illerinde yürütüldüğü görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye’de sosyoloji lisansüstü yazınında iletişim sosyolojisi alanında yapılan ve 2012-2022 yılları arasında YÖKTEZ veri tabanında erişim izni olan lisansüstü tezlerdeki eğilimleri ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada varılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir.

Araştırma kapsamında tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, 2012-2018 yılları arasında oldukça sınırlı sayıda tez çalışmasının yapılmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, 2019 ve 2022 yıllarında çıkan tezlerin konuyla ilgili en çok tezin tamamlandığı yıllar olduğu belirlenmiştir. Sosyoloji yazınında iletişim sosyolojisi alanında yapılan çalışmaların 2019 yılında arttığı, 2020 yılında ise tekrar düşüşe geçtiği tespit edilmiştir. Bu durumun COVID-19 pandemisinden kaynaklandığı düşünülebilir. Öte yandan bu bulgu değerlendirilirken, araştırmada YÖKTEZ’de izinli olan tezlerin incelenmiş olması, erişim izni olmayan tezlerin ise araştırmaya dahil edilememesi durumunda göz önünde bulundurulmalıdır.

Tezler eğitim düzeyleri bakımından incelendiğinde, alanda çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde tezlerin hazırlandığı, doktora düzeyinde hazırlanan tez sayısının ise oldukça düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum doktora düzeyinde eğitim veren üniversite sayısının az olmasından ya da öğrencilerin daha farklı alanlarda çalışma eğiliminde olmalarından kaynaklanabilir.

Yayın dillerine göre dağılıma bakıldığında, tezlerin çoğunlukla Türkçe dilinde yazıldığı, İngilizce dilinde yazılan tezlerin ise sınırlı sayıda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum araştırmacıların yabancı bir dili yeterli düzeyde bilmemelerinden kaynaklanmış olabilir. Dünya

çapındaki en kapsamlı yayınların çoğunlukla İngilizce olması nedeniyle Türkiye’de dil eğitimine ağırlık verilmesi, bu problemin çözülmesi açısından etkili olabilir.

Ele alınan tezlerin üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde, çalışmaların 39 farklı üniversitede gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Bu listedeki en çok tez yayını yapan üniversite ise Selçuk Üniversitesi’dir. Öte yandan, incelenen tezlerin 74’ünün devlet üniversitelerinde, 7’sinin ise vakıf üniversitelerinde yapıldığı tespit edilmiştir. Bu durum devlet üniversitelerinin konuyla daha fazla ilgili olduklarını göstermektedir.

Tezlerin konu alanlarına göre dağılımlarında ise en fazla sayıda tezin kitle iletişim araçlarının birey ve toplum üzerindeki etkileri üzerine yazıldığı belirlenmiştir. Nitekim toplumsal bir fenomen haline dönüşen kitle iletişim araçları günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Buradan hareketle, gelecek yıllarda iletişim sosyolojisi alanında yapılacak olan tezlerin konuları arasında kitle iletişim araçları ile ilgili çalışmaların daha da artacağı öngörülebilir. Bununla birlikte sosyoloji lisansüstü yazınında iletişim sosyolojisi alanında diğer konuların da araştırılmaya değer olduğu, bu nedenle farklı konularda çalışmaların yapılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Araştırmacıların cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde, tezlerin çoğunlukla erkek araştırmacılar tarafından hazırlandığı tespit edilmiştir. YÖK verilerine (akt. AA, 2022) göre, Türkiye’de 184 bin 702 akademisyenin %54,2’sinin erkek, %45,8’inin ise kadın olduğu belirtilmektedir. Bu durumda, sosyoloji yazınında iletişim sosyolojisi üzerine çalışan kadınların da bu sayısal verilere paralellik gösterdiği söylenebilir.

Tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı incelendiğinde, çalışmaların sırasıyla doktor öğretim üyesi, profesör ve doçent unvanını taşıyan akademisyenler tarafından yürütüldüğü tespit edilmiştir. YÖK verilerine (akt. AA, 2022) göre, Türkiye’deki 184 bin 702 akademisyenin 32 bin 185’inin profesör, 20 bin 144’ünün doçent, 41 bin 484’ünün doktor öğretim üyesi unvanını taşıdığı belirtilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, sosyoloji yazınında iletişim sosyolojisi alanında çalışan akademisyenlerin de bu sayısal duruma paralellik gösterdiği ifade edilebilir.

Tezlerde tercih edilen yöntemlerin dağılımına ilişkin bulgularda, çalışmalarda daha çok nitel yöntemin tercih edildiği tespit edilmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinin benimsendiği tezler ikinci sırada yer almaktadır. Daha derinlemesine bilgi toplamayı sağlayan karma yöntem ise çok az sayıda tercih edilmiştir. Bu durum öğrencilerin karma araştırma yöntemine dair yeterli bilgi ve beceriye sahip olamamaları (Baki ve Gökçek, 2012, s. 18) ile açıklanabilir.

Yöntem bölümünde genellikle araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi gibi alt başlıklar bulunmaktadır (Büyüköztürk, vd., 2017, s. 296). Bu bölümde kullanılan başlıklar araştırmacıya bağlı olup, kullanılan alt başlıklar araştırmanın anlaşılmasını ve tekrarlanmasını sağlayacak şekilde hazırlanmalıdır (APA Yayınları, 2009, s. 41). Bu çalışmada ise bazı tezlerde yönteme ilişkin bilgilere giriş bölümünde birkaç cümleyle değinildiği ya da yöntemden hiç bahsedilmediği tespit edilmiştir.

Veri toplama araçları açısından incelendiğinde, çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının tercih edilen araştırma yöntemiyle ilişkili olduğu görülmektedir. Çalışmalarda en çok kullanılan veri toplama aracının görüşme olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, söz konusu tezlerin büyük çoğunluğunda herhangi bir veri toplama aracının kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Tezlerin veri analizi teknikleri incelendiğinde, nitel veri analizi tekniklerinin daha çok kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Son yıllarda sosyal bilimler alanında nitel araştırmaya yönelik ilginin arttığı belirtilmektedir (Işıkoğlu, 2005, s. 158). Söz konusu ilginin nitel araştırma yönteminin istatistiksel analiz içermemesinden kaynaklandığı söylenebilir. Diğer

yandan, tezlerin büyük çoğunluğunda kullanılan veri analizi tekniğinin belirtilmediği tespit edilmiştir.

Tezlerin araştırma sorusu/hipotez sayıları incelendiğinde, çalışmalarda çoğunlukla bir araştırma sorusu kullanıldığı belirlenmiştir. Bu durum araştırmacıların tek bir noktaya odaklanmak istemeleri ile açıklanabilir.

Tezlerin sayfa sayıları incelendiğinde, sosyoloji yazınında iletişim sosyolojisi alanında yapılmış tezlerde sayfa sayısı 200'den az olan tezlerin, 200'den fazla olan tezlere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durum incelenen tezlerin çoğunlukla yüksek lisans tezlerinden oluşması ve doktora tezlerine göre sayfa sayılarının daha az olmasıyla açıklanabilir.

Tezlerin kaynak sayıları incelendiğinde ise çok sayıda 41-80 arası kaynak kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Tezlerde kaynak kullanımına ilişkin herhangi bir kural olmamasına rağmen araştırmacının kendi araştırma konusuyla ilgili önceden yapılmış çalışmalara ulaşması, araştırmanın güvenilirliği ve geçerliği açısından önem arz etmektedir.

Ele alınan tezlerin yürütüldüğü illere göre dağılımları incelendiğinde, çalışmaların en çok Ankara ve İstanbul illerinde yürütüldüğü saptanmıştır. Bunun en önemli nedeni; Ankara ve İstanbul gibi büyükşehirlerde üniversite sayılarının fazla olmasıdır. Bu şehirler gelişmişlik seviyeleri açısından Türkiye'nin önde gelen şehirleri arasındadır. Türkiye'de ilk üniversitelerin de bu şehirlerde kurulmuş olması, buralarda altyapı ve tecrübenin gelişmesinde etkili olmuş; bu durum yeni üniversitelerin yine bu şehirlerde kurulmasına neden olmuştur.

ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonuçlarının sosyoloji yazınında iletişim sosyolojisi alanında yapılacak yeni çalışmalar için yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu noktada, konuyla ilgili gelecekte yapılabilecek çalışmalar için öneriler şunlardır:

Konu bağlamında iletişim sosyolojisine ilişkin farklı konular çalışılabilir.

Yabancı kaynaklardan yararlanmak için lisansüstü eğitimlerde yabancı dil eğitimine ağırlık verilebilir.

Daha kapsamlı çalışmaların yapılabilmesi için doktora düzeyinde daha fazla tez çalışması yapılabilir.

İletişim sosyolojisi ile ilgili yapılmış olan araştırmalardaki nitel yöntemin yanında yapılacak olan yeni araştırmalarda nicel ve karma yöntemler tercih edilebilir.

Lisanslı nitel ve nicel veri analizi programları araştırmacılara ücretsiz sağlanabilir.

Sosyoloji bölümlerinde bilimsel araştırma yöntemleri dersine daha fazla yer verilmesi; çalışmalardaki yöntem, veri toplama araçları ve veri analizi tekniklerini belirleme konusunda sorunları azaltabilir ve çalışmaları daha nitelikli hale getirebilir.

KAYNAKÇA

- AA. (Anadolu Ajansı). (2022). *Türkiye'deki üniversite öğrenci sayısı arttı*. <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/turkiyedeki-universite-ogrenci-sayisi-artti/2576408> adresinden erişildi.
- Adıgüzel, Y., Yılmaz, M. M. ve Uybadın, A. (2022). Türkiye'de İletişim Sosyolojisi Çalışmaları Üzerine Tarihsel Bir İnceleme. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 20(39):1-46. doi:10.55842/talid.1110776
- American Psychological Association (APA). (2009). *Amerikan Psikoloji Derneği Yayın Klavuzu*. (çev. C. Pamay, Z.G. Üstün). Ankara: Kaknüs Yayınları.

- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42): 1-21.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (23. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cangöz, İ. (2018). İletişim Sosyolojisinde Tanımlar, Kavramlar ve Yaklaşımlar. (Ed. H. Tüfekçioğlu). *İletişim Sosyolojisi* (1-30). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, O. (2020). Akıllı Kent Üzerine Yazılan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(2): 917-937.
- Falkingham, L. T. ve Reeves, R. (1998). Context analysis- a technique for analysing research in a field, applied to literature on the management of R and D at the section level. *Scientometrics*, 42(2), 97-120. doi:10.1007/BF02458351
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8. bs.). USA: The McGraw-Hill Companies, Inc.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. (çev. H. Özel, C. Güzel). Ankara: Ayraç Yayınları.
- Işıkoğlu, N. (2005). Eğitimde Nitel Araştırma. *Eğitim Araştırmaları*, 0(20):158-165.
- Kara, M. ve Yankı, C. (2016). İletişimin Toplumsal Boyutu Bağlamında Türkiye’de Devlet-Yurttaş Etkileşimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(2):149-176.
- Keselman, H. J., Huberty, C. J., Lix, L. M., Olejnik, S., Cribbie, R. A., Donahue, B., Kowalchuk, R. K., Lowman, L. L., Petoskey, M. D., Keselman, J. C. ve Levin, J. R. (1998). Statistical Practices of Educational Researchers: An Analysis of their ANOVA, MANOVA, and ANCOVA Analyses. *Review of Educational Research*, 68(3): 350-386. doi: 10.3102/00346543068003350
- Lin, T., Lin, T., Potvin, P. ve Tsai, C. (2018). Research trends in science education from 2013 to 2017: a systematic content analysis of publications in selected journals. *International Journal of Science Education*, 41(3): 1-21. doi: 10.1080/09500693.2018.1550274
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. (3.bs.). USA: Sage Publications, Inc.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (TDK). (2023). *Güncel Türkçe Sözlük*. <http://www.tdk.gov.tr/adresinden-erişildi>.
- Yaylagül, L. (2006). *Kitle İletişim Kuramları, Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. (1. Baskı). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi. (YÖKTEZ). (2023). *Tez Tarama*. <https://tez.yok.gov.tr/adresinden-erişildi>.
- Yüksel, A. H. (2007). İletişim Kavram ve Tanımı. (Ed. U. Demiray). *Genel İletişim* (1-34). (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.